

Tale i Sosialistiske kulturarbeideres konferanse,
i Oslo 27. november 1971.

I det prinsippprogrammet Arbeiderpartiet vedtok i 1969, heter det i innledningen til avsnittet om kulturspørsmålene:

" Kulturpolitikken må omfatte hele samfunns- miljøet. Den må sees som en uatskillelig del av all politisk planlegging og handling og må føres fram gjennom almenpolitikken og gjennomsyre den med sine mål, som er et rikere og mere meningsfylt liv. Ut fra denne målsetting blir kulturpolitikken også et redskap til å omforme samfunnet."

Når denne konferansen har kommet sammen for å ha debatt om norsk kulturpolitikk i 1970-årene, stilles det fra flere sider store forventninger til den. Jeg skal ikke her gjøre noe forsøk på en skarp bestemmelse av det uløste spørsmål om hva rammene for kultur og kulturpolitikk egentlig er. For meg er kultur alt som er skapt eller formet av mennesker, - alt som skiller vår tids menneske fra de fjerne forfedre vi kan ane at i primitive former søkte å livberge seg ute i de store skoger. Livsformer og samfunnsformer er kultur, det gjelder de former vi flyktig kan kalle de bestående og det gjelder de former som i livets stadige fornyelse bryter seg fram og forandrer vår tilværelse. Hele det menneskelige samfunn er kultur og det påvirkes av aktiviteter vi kan kalle kulturpolitikk.

Det gjelder mennesket selv i dets liv og i dets samlivsformer, det gjelder menneskets utdanning og dets dannelsingsnivå. Det gjelder formingen av våre klær og våre boplasser. Til kulturen hører de hjelpemidler vi har skaffet oss, inklusive den temmede energi fra naturen og de maskiner, verktøy og instrumenter med hvilke mennesket har mangedoblet sin produktive skaperevne.

Til kulturen hører våre samferdselsmidler, de kontaktskapende innretninger vi plasserer i våre hjem, og de midler vi bruker når vi skal flytte på oss, - fra sted til sted, fra land til land, ja til andre kloder.

Interessante trekk ved kulturen er også de mange ting vi former til utsmykning og til glede. Når mennesket leker seg, lager kostelige smykker og pyntegjenstander, når det i lekende livsytringer søker etter sannheter og verdier som ikke uten videre faller oss i hendene i hverdagslivet, da er dette også kultur. Det siste er vel likevel det de fleste vanemessig lettest griper. At kunsten hører kulturen til, er godtatt av alle. For oss er det viktigere for mange formål å sprengte begrensede rammer, slik at vi ser kulturen i alt menneskene former og skaper. Det gjelder så vel materielle ting som immaterielle former som lever i menneskets miljø.

Det er kulturpolitikk å gi utøvende kunstnere oppgaver og utkomme. Tiltak som gjør menneskene bedre skikket til å leve i fred med hverandre i hverdagen er også kulturpolitikk. Det samme er tiltak som verner menneskenes liv og lemmer, og som styrker evnen til å bevare sinnets helse.

Hele det samfunn vi lever i er et kulturprodukt, og kulturpolitikken er alt som virker med til å forme og omforme dette samfunnet. Kulturpolitikken må omfatte hele samfunnsmiljøet. Den er langt mer enn det som rommes i saksregistret fra Kirke- og undervisningsdepartementet, selv om noen ser dette som en institusjon med elefantsyke, - og selv om Bjartmar Gjerde kan være hendig å gripe til når noen er forbanna over noe i kulturpolitikken!

Nå er det vel kjent at fyller én alt inn i en ramme, så får den ikke noe bestemt innhold i det hele tatt. Det er ikke slike kunster jeg her søker å bedrive. Ut fra de vide felter jeg her har pekt utover, er det viktig å trekke ut de særlige oppgaver en vil sammenfatte i periodens kulturpolitikk. De er mangfoldige, - og de roper straks på prioritering og plan.

Hva jeg ville presisere er at kunst og kultur ikke er noe eksklusivt til pynt utenfor eller på toppen av menneskenes hverdagsliv. Egentlig er jo alle som arbeider i det moderne samfunn kulturarbeidere. Likevel er det noen grupper som har betegnelsen som samlingsmerke. For dem kan det bare være en utfordring og en inspirasjon å se seg selv og sitt virke i den sammenheng det har med hele samfunnets miljø og omforming.

Dette arbeidsfeltet er særlig interessant og krevende i en tidsperiode da det meste bestående er forandringene. Og da disse er dyptgående og foregår i et meget raskt tempo. I slike tider er intet så hellig at det unngår nærgående gransking og å bli kalt til å begrunne sin eksistens. Spørsmålene stilles i ord, lyd og bilder, og svarene som forsøkes er både mangfoldige

og forvirrende - også de i ord, lyd, bilder og former. Vi er underveis til noe, - vi vet ikke riktig selv hva.

Kulturpolitikkenes oppgave er her å la virksomheten utfolde seg i bred mangfoldighet. Det er i den nå noe avgrensede mening kaller kulturarbeid skal fremme vekst som ettertiden kan se tjente livets utvikling. Kulturarbeidet skal også luke bort ugras som skygger for livets utvikling. MÅtte denne konferanse forløse krefter ved å klarlegge ventende oppgaver.

Vi skal straks få et program av - Kirke- og Undervisningsministeren. Deretter vil konferansen bli sluppet løs, - på Bjartmar Gjerde.